

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๘/๒๕๖๖

เรื่องพิจารณาที่ ๒๒/๒๕๖๖

วันที่ ๑๕ เดือน พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๖

ระหว่าง ศาลจังหวัดชลบุรี ผู้ร้อง
ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม และมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่

ความเห็น

หลักการพื้นฐานสำคัญของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือ การสร้างความสมดุล
ระหว่างการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปัจเจกชน สำหรับ
ข้อสันนิษฐานกระบวนพิจารณาความอาญาโดยทั่วไปประกอบด้วย หลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่า
บุคคลมีความผิด (Presumption of Guilt) และหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลเป็นผู้บริสุทธิ์
(Presumption of Innocence) แต่อย่างไรก็ดี หลักเกณฑ์สำคัญของวิธีพิจารณาความอาญามีลักษณะ
สำคัญ ดังนี้

- หลักการที่ทุกฝ่ายมีหน้าที่ค้นหาความจริงในคดีอาญา
- หลักการฟังความทุกฝ่าย
- หลักการสืบพยานโดยตรงของศาลและเปิดเผย
- หลักความอิสระเกี่ยวกับการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน
- หลักยกประโยชน์แห่งความสงสัยในข้อเท็จจริงให้กับผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลย

คดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์	คดีที่ราษฎรเป็นโจทก์
ข้อที่เหมือนกัน	
๑. จำเลยไม่มีสิทธินำพยานเข้าสืบ	๑. จำเลยไม่มีสิทธินำพยานเข้าสืบ
๒. จำเลยมีสิทธิแต่งตั้งทนายความ	๒. จำเลยมีสิทธิแต่งตั้งทนายความ
๓. จำเลยมีสิทธิซักค้านพยานโจทก์	๓. จำเลยมีสิทธิซักค้านพยานโจทก์
๔. ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยเป็นรายตัว	๔. ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยเป็นรายตัว และแจ้งวันนัดไต่สวนให้จำเลยทราบ
๕. จำเลยมีสิทธิแถลงข้อเท็จจริง หรือ ข้อกฎหมายต่อศาลเพื่อจะให้ศาลยกฟ้อง	๕. จำเลยมีสิทธิแถลงข้อเท็จจริง หรือ ข้อกฎหมายต่อศาลเพื่อจะให้ศาลยกฟ้อง
๖. หากไม่มีทนายความ ศาลต้องตั้งให้ ตามมาตรา ๑๖๕/๑	๖. หากไม่มีทนายความ ศาลต้องตั้งให้ ตามมาตรา ๑๖๕/๑
ข้อที่แตกต่างกัน	
๑. คำฟ้องต้องยื่นพร้อมตัวจำเลย เว้นแต่จำเลย จะอยู่ในอำนาจศาลแล้ว	๑. ยื่นฟ้องไม่ต้องมีตัวจำเลยมาก็ได้
๒. การไต่สวนต้องทำต่อหน้าจำเลย	๒. ไต่สวนต่อหน้าหรือลับหลังจำเลยก็ได้
๓. ศาลต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง	๓. ศาลไม่ต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง
๔. ศาลต้องถามคำให้การ และจดคำให้การไว้	๔. ห้ามศาลถามคำให้การจำเลย
๕. จำเลยตกอยู่ในฐานะจำเลยในวันยื่นฟ้อง จึงมีสิทธิอุทธรณ์ฎีกา	๕. จำเลยยังไม่อยู่ในฐานะจำเลย จนกว่าจะ ประทับฟ้อง และไม่มีสิทธิอุทธรณ์
๖. ศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพจำเลยได้	๖. ศาลไม่อาจมีคำสั่งเกี่ยวกับเสรีภาพของจำเลย เพราะยังไม่มีฐานะจำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๑๖๕ ในคดีซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ในวันไต่สวนมูลฟ้อง ให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาล ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลยรายตัวไป เมื่อศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริงแล้ว ให้อ่านและอธิบายฟ้องให้ฟัง และถามว่าได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การก็ให้ศาลจดยางานไว้ และดำเนินการต่อไป

จำเลยไม่มีอำนาจนำพยานมาสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการตัดสิทธิในการที่จำเลยจะมีทนายมาช่วยเหลือ

ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ศาลมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องลับหลังจำเลย ให้ศาลส่งสำเนาฟ้องแก่จำเลย รายตัวไป กับแจ้งวันนัดไต่สวนให้จำเลยทราบ จำเลยจะมาฟังการไต่สวนมูลฟ้อง โดยตั้งทนายให้ซักค้าน พยานโจทก์ด้วยหรือไม่ก็ได้ หรือจำเลยจะไม่มา แต่ตั้งทนายมาซักค้านพยานโจทก์ก็ได้ ห้ามมิให้ศาลถาม คำให้การจำเลย และก่อนที่ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น

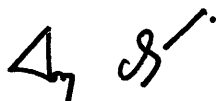
มาตรา ๑๗๐ คำสั่งของศาลที่ให้คดีมีมูลย่อมเด็ดขาด แต่คำสั่งที่ว่าคดีไม่มีมูลนั้นโจทก์มีอำนาจอุทธรณ์ฎีกาได้ตามบทบัญญัติว่าด้วยลักษณะอุทธรณ์ฎีกา

ถ้าโจทก์ร้องขอศาลจะชั่งจำเลยไว้หรือปล่อยชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์ฎีกาก็ได้

พิจารณาแล้วเห็นว่า การไต่สวนมูลฟ้อง หมายความว่าถึงกระบวนการไต่สวนของศาล เพื่อวินิจฉัยถึงมูลคดีซึ่งจำเลยต้องหา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ บัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการไต่สวนมูลฟ้อง แบ่งออกเป็น ๒ กรณี คือ กรณีคดีที่พนักงานอัยการ เป็นโจทก์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคหนึ่ง และกรณีคดีที่ราษฎร เป็นโจทก์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม เนื่องจากการที่ศาล ประทับฟ้องกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล กฎหมายจึงบัญญัติให้ศาลดำเนินการไต่สวนมูลฟ้องได้ แต่อย่างไรก็ดี กระบวนการไต่สวนมูลฟ้องทั้งสองกรณีดังกล่าวมีทั้งลักษณะที่เหมือนกัน เช่น กรณี จำเลยไม่มีทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕/๑ ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๓๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นต้น และลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น กรณีคดีที่พนักงานอัยการ เป็นโจทก์ต้องมีตัวจำเลยมาศาล ศาลต้องอ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามคำให้การจำเลย รวมทั้งต้องไต่สวนมูลฟ้องต่อหน้าจำเลย ส่วนกรณีคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ไม่ต้องมีตัวจำเลยมาศาล เป็นต้น การไต่สวนมูลฟ้องจึงเป็นกระบวนการตรวจสอบเบื้องต้นของศาลว่าคดีมีมูลเพียงพอที่ศาล จะสั่งประทับฟ้องไว้พิจารณาหรือไม่ ด้วยเหตุนี้กรณีคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ต้องมีการไต่สวนมูลฟ้อง ก่อนที่ศาลจะประทับฟ้องไว้พิจารณาก่อนเสมอ ทั้งนี้ เนื่องจากคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ทราบใดที่ศาล ยังมีได้มีคำสั่งประทับฟ้อง จำเลยย่อมยังไม่มีฐานะเป็นจำเลย และผลของการยังไม่มีฐานะเป็นจำเลย ย่อมไม่เป็นคู่ความที่จะมีสิทธิอุทธรณ์ฎีกาได้ ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม สอดคล้องกับหลักประกันสิทธิและเสรีภาพและหลักความเสมอภาคกัน ในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน จึงไม่ขัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง

ส่วนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติ การอุทธรณ์คำสั่งศาลที่เป็นบทสัมพันธ์ต่อเนื่องจากผลของการไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา ๑๖๗ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “ถ้าปรากฏว่าคดีมีมูล ให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไปเฉพาะกระงะทงที่มีมูล ถ้าคดีไม่มีมูล ให้พิพากษายกฟ้อง” สำหรับคำสั่งของศาลที่ให้คดีมีมูลยอมเป็นเด็ดขาด จำเลยไม่มี สิทธิอุทธรณ์ฎีกา แต่คำสั่งที่ว่าคดีไม่มีมูลนั้น โจทก์มีอำนาจอุทธรณ์ฎีกาได้ตามบทบัญญัติว่าด้วย ลักษณะอุทธรณ์ฎีกา ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นการดำเนินตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้รวดเร็ว ต่อเนื่อง เป็นธรรมและเปิดโอกาสให้คู่ความมีสิทธิต่อสู้คดีได้เต็มที่ตามกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง สอดคล้องกับหลักประกัน สิทธิและเสรีภาพและหลักความเสมอภาคกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับการคุ้มครอง ตามกฎหมายเท่าเทียมกัน จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม และมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง

(นายปัญญา อุดชาชน)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ